

Tulvariskien hallintasuunnitelman ja ympäristöselostuksen valmistelu: osallistuminen, tiedottaminen ja kuuleminen

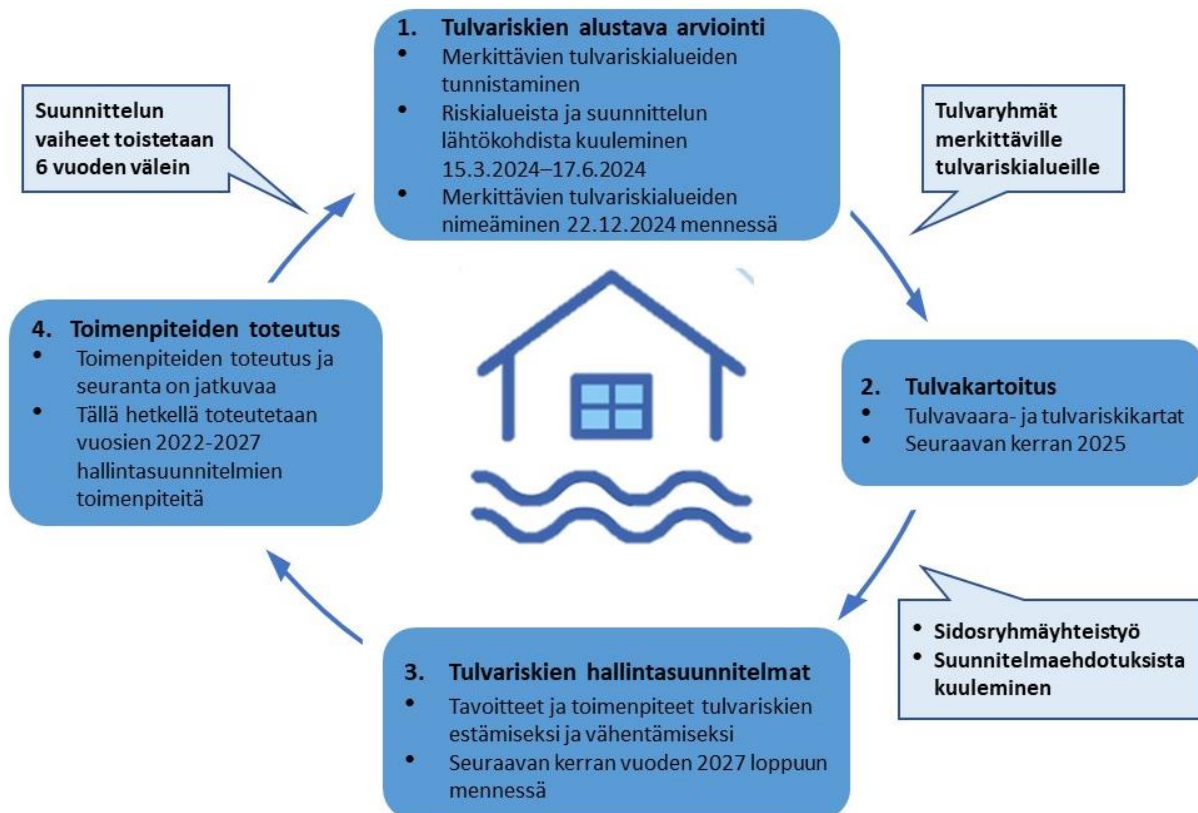
Tausta

Tulvariskien hallintasuunnitelmat laaditaan niille vesistö- tai rannikkoalueille, joille nimetään vähintään yksi merkittävä tulvariskialue. Jos alue nimetään uudelleen merkittäväksi, tarkistetaan olemassa oleva suunnitelma tarpeellisin osin.

Tulvariskien hallinnalla tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä, joilla pyritään arvioimaan ja pienentämään tulvariskejä sekä estämään tai vähentämään tulvista aiheutuvia vahinkoja. Tulvariskien hallinnan suunnitteluun kuuluvat tulvariskien alustava arviointi ja tulvakartoitus sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat uudelleen arvioineet oman alueensa tulvariskit. Ehdotuksista merkittäviksi tulvariskialueiksi on mahdollisuus esittää mielipiteensä 15.3.2024–17.6.2024. ELY-keskusten esityksistä Maa- ja metsätalousministeriö nimeää 22.12.2024 mennessä Suomen merkittävät tulvariskialueet. Näiden alueiden tulvariskien hallinnan suunnittelua koordinoimaan asetetaan tulvaryhmät.

Alueille, jotka tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella nimetään merkittäviksi, laaditaan tai tarkistetaan tulvakartat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat. Hallintasuunnitelmien osana esitetään ympäristöselostus, jonka yhteydessä tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (SOVA, 200/2005) mukainen ympäristöarviointi.

Kuva 1. Tulvariskien hallinnan suunnittelun vaiheet

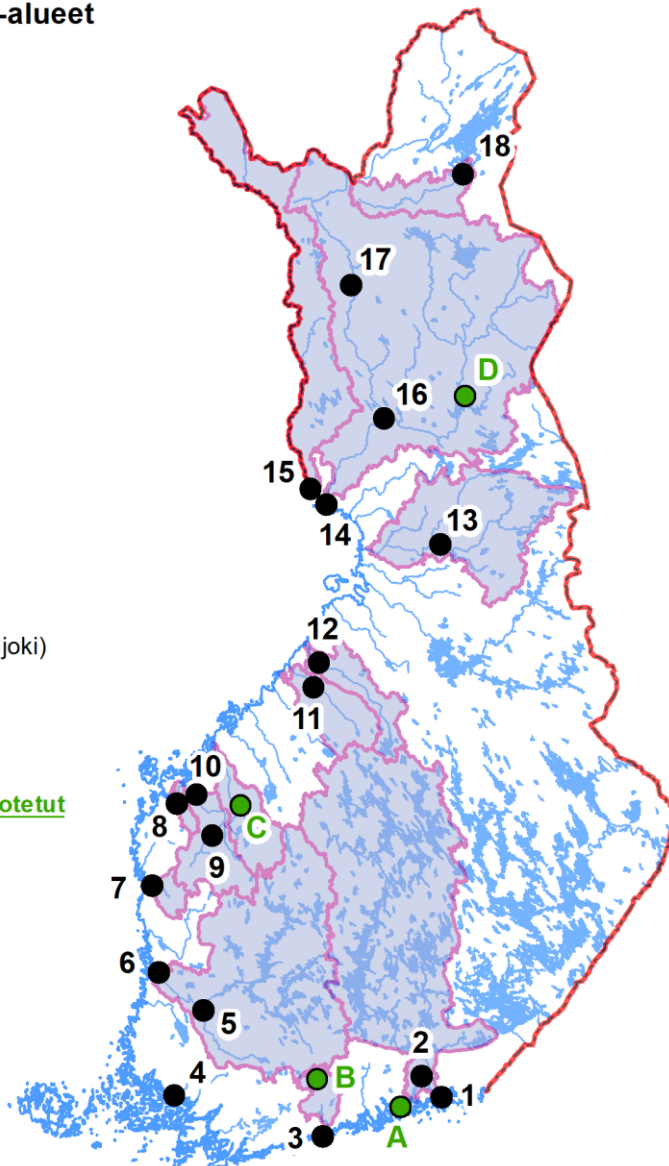
Ehdotukset merkittäviksi tulvariskialueiksi ja nykyiset hallintasuunnitelma-alueet 15.3.2024

Nykyiset merkittäviksi ehdotetut (uusia alueita ei ole ehdotettu)

- 1 Haminan ja Kotkan rannikkoalue
- 2 Kymijoen alaosa (Kymijoki)
- 3 Helsingin ja Espoon rannikkoalue
- 4 Turun rannikkoalue
- 5 Huittinen (Kokemäenjoki)
- 6 Pori (Kokemäenjoki)
- 7 Lapväärtti (Lapväärtinjoki)
- 8 Laihia-Tuovila-Runsor (Laihianjoki)
- 9 Ilmajoki-Seinäjoki (Kyrönjoki)
- 10 Ylistaro-Koivulahti (Kyrönjoki)
- 11 Alaveska-Ylivieska (Kalajoki)
- 12 Pyhäjoen alaosa (Pyhäjoki)
- 13 Pudasjärven taajama (Iijoki)
- 14 Kemin rannikkoalue
- 15 Tomion kaupunki (Tomion-Muonionjoki)
- 16 Rovaniemen kaupunki (Kemijoki)
- 17 Kittilän kirkonkylä (Kemijoki)
- 18 Ivalon taajama (Ivalojoki)

Nykyiset, ei enää merkittäviksi ehdotetut

- A Loviisan rannikkoalue
- B Riihimäen keskusta (Vantaanjoki)
- C Lapua (Lapuanjoki)
- D Kemijärven kaupunki (Kemijoki)

Maanmittauslaitoksen Maastotietokanta
Suomen ympäristökeskuksen valuma-aluejako

Kuva 2. Ehdotukset merkittäviksi vesistöjen ja merenrannikon tulvariskialueiksi 2024-2030 sekä hallintasuunnitelma-alueet vuosille 2022-2027. Olemassa olevat merkittävät tulvariskialueet ja alueilta laaditut tulvariskikartat on esitetty tulvakarttapalvelussa <https://vesi.fi/tulvakartat>.

Työn tulokset

Yleiset tulvariskien hallinnan tavoitteet

Yleisinä tulvariskien hallinnan tavoitteina kaikilla hallintasuunnitelmien kohteina olevilla vesistö- ja meren rannikon alueilla ovat tulvariskien vähentäminen, tulvista aiheutuvien vahingollisten seurausten ehkäisy ja lieventäminen sekä tulviin varautumisen edistäminen. Lisäksi vesistötulvien vahinkojen tulisi vesistöalueella jäädä mahdollisimman vähäiseksi.

Tulvaryhmät laativat tai päivittävät osana tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelua alueelle tarkemmat tulvariskien hallinnan tavoitteet perustuen tulvariskikartoitukseen ja alueelta muuten saataviin tietoihin. Tavoitteisiin voi esittää kommentteja prosessin aikana. Lopulliset tavoitteet asetetaan v. 2027 hyväksyttävässä tulvariskien hallintasuunnitelmassa.

Tulvaryhmän tehtävät

Tulvaryhmässä on edustettuina maakuntien liitot, ELY-keskukset¹, kunnat, pelastustoimi sekä muut viranomaiset ja etutahot.

Tulvaryhmän tehtävä on:

- 1) käsitellä tulvariskien hallintasuunnitelmaa varten laaditut selvitykset;
- 2) asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet;
- 3) hyväksyä suunnitelmaehdotus ja siihen sisältyvät toimenpiteet.
- 4) seuraa tulvariskien hallintasuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Tulvaryhmän on järjestettävä tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelun eri vaiheissa riittävä vuorovaikutus viranomaisten sekä elinkeinonharjoittajien, maa- ja vesialueiden omistajien, vesien käyttäjien ja asianomaisten järjestöjen edustajien kanssa.

¹ Mahdollinen viranomaisen nimenvaihdos ei vaikuta viranomaisen sujuvaan toimintaan tulvariskien hallinnan suunnittelun tehtävissä (ml. tulvaryhmä)

Tulvavaara- ja riskikartat

Tulvavaarakartta kuvaa veden alle jäävät alueet ja vesisyvyyden sekä vallitsevan vedenkorkeuden tietyllä tulvan todennäköisyydellä. Tulvariskikartoissa esitetään tulvavaarakartan tietojen lisäksi alueen asukkaiden määrä, erityiskohteet, infrastruktuuri, ympäristöriskikohteet, kulttuuriperintökohteet ja muut tarpeelliset tiedot

Tulvavaara- ja riskikartat merkittävälle tulvariskialueille laaditaan tai niiden ajantasaisuus tarkistetaan ainakin:

- melko harvinaiselle tulvalle (vuotuinen todennäköisyys 2 %, toistuvuus keskimäärin 1/50a),
- harvinaiselle tulvalle (1 %, 1/100a) ja
- erittäin harvinaiselle tulvalle (0,1 %, 1/1000a).

Lisäksi voidaan laatia tulvavaara- ja riskikartat myös yleisille tulville, eli keskimäärin kerran kahdessa, viidessä ja kymmenessä vuodessa toistuville (1/5a ja 1/10a), melko yleiselle tulvalle (1/20a) sekä erittäin harvinaiselle tulvalle (1/250a). Myös erikoisskenaarioiden, kuten jääpatojen, tulvakarttoja voidaan laatia tarpeen mukaan.

Tulvakarttojen avulla selvitetään mahdolliset tulvavaara-alueet ja tulvariskikartoilla vahingot merkittävillä tulvariskialueilla. Ne luovat perustan tulvariskien hallintatoimenpiteiden suunnittelulle ja niitä voidaan hyödyntää myös maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen apuvälineinä.

Tulvariskien hallintasuunnitelma

Merkittävälle tulvariskialueille laaditaan vesistöalueen tai rannikkoalueen kattava tulvariskien hallintasuunnitelma, tai olemassa olevien suunnitelmien ajantasaisuus tarkistetaan. Hallintasuunnitelmassa käydään läpi tulvariskien hallinnan tavoitteet ja toimenpiteet sekä suunnitelman täytäntöönpano. Toimenpiteet kattavat tulvariskien vähentämisen, valmiustoimet ja tulvasuojelun, toiminnan tulvatilanteissa sekä jälkitoimenpiteet. Toimenpiteiden arvioinnissa otetaan huomioon vaikutukset tulvariskien vähenemiseen, luontovaikutukset, sosioekonomiset vaikutukset, toteutettavuus ja kustannukset. Vuosiksi 2022-2027 laaditut tulvariskien hallintasuunnitelmat ja niistä laadittu yhteenveto ovat nähtävillä sivulla <https://www.vesi.fi/trh>.

Mitä tulvariskejä suunnitelma käsittelee?

Tulvariskien hallintasuunnitelmia on laadittu ainoastaan vesistö- ja merivesitulville. Hulevesi- eli rankkasadetulvien hallinnan suunnittelu on kuntien vastuulla. Kunnat laativat tarvittaessa omat suunnitelmansa niihin varautumiseksi.

Mitä vaikutuksia suunnitelmalla on?

Suunnitelmissa on esitetty tulvariskien hallinnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset perustuvat tulvakarttoihin ja niistä tehtyihin päätelmiin. Toimenpiteiden tarkoituksena on

vähentää tulvista aiheutuvia vahinkoja koko vesistöalueella. Suunnitelmissa tarkastellaan toimenpiteiden kustannuksia ja hyötyjä sekä esitetään toimenpiteiden etusijajärjestys. Valtion ja kuntien viranomaiset sekä aluekehitysviranomaiset ottavat toiminnassaan huomioon tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Kuva 3. Tulvariskien hallintasuunnitelmien 2022–2027 toimenpide-ehdotusten määrät hallinnan eri vaiheittain.

Ympäristövaikutukset arvioidaan

Tulvariskien hallintasuunnitelman laatimisen yhteydessä tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (SOVA, 200/2005) mukainen ympäristöarviointi.

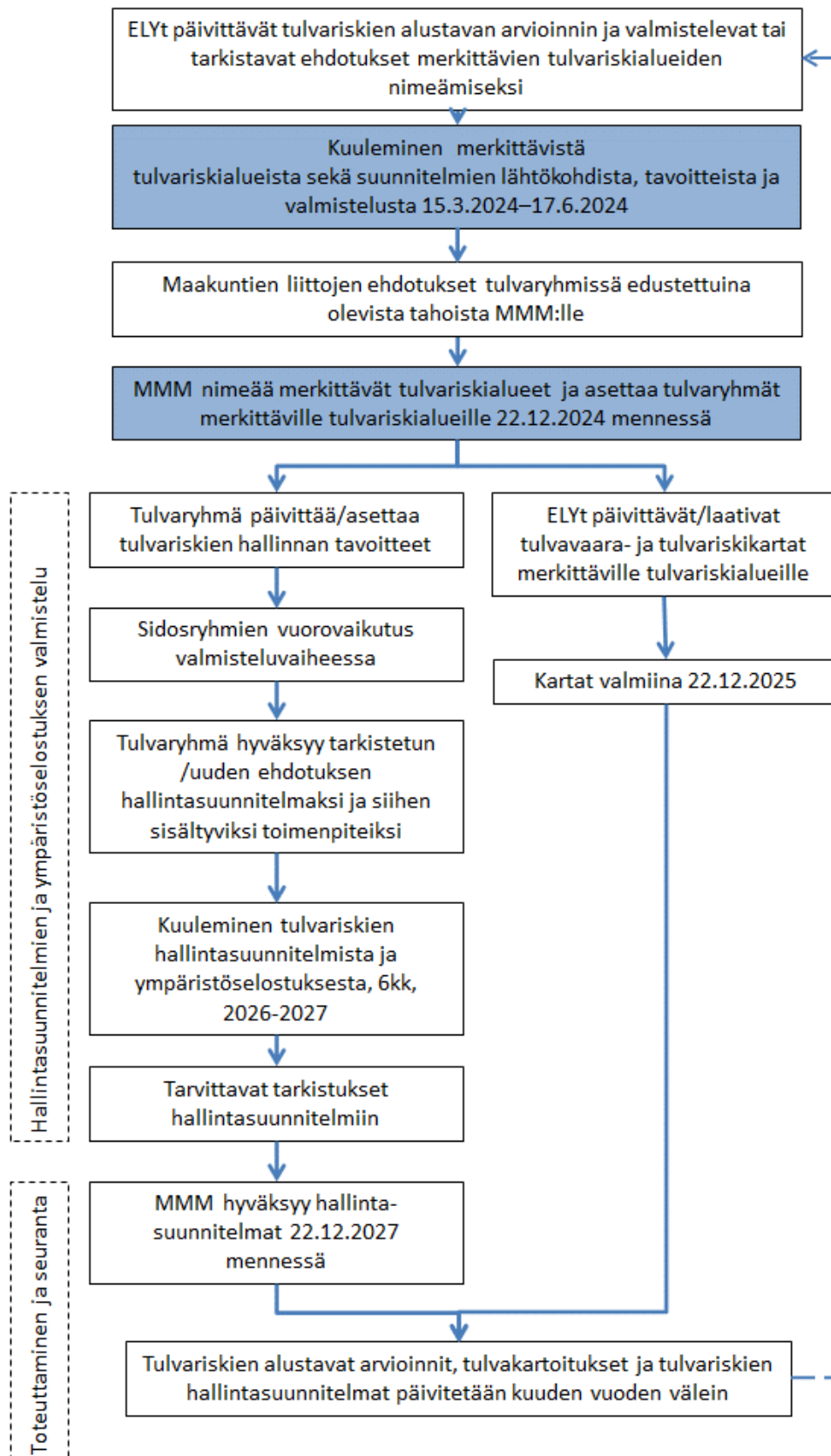
Suunnitelmien valmistelusta vastaavat ELY-keskukset selvittävät ja arvioivat hallintasuunnitelman ja siinä tarkasteltavien toimenpidevaihtoehtojen toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset yhdessä tulvaryhmiensä ja muiden sidosryhmien kanssa.

Arvioinnin tulokset kuvataan ympäristöselostuksessa. Ympäristöselostus esitetään erillisenä hallintasuunnitelman osana. Ympäristöselostuksessa esitetään tarpeellisessa määrin seuraavat tiedot:

- hallintasuunnitelman pääasiallinen sisältö, tavoitteet ja suhde muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin,
- ympäristön nykytila ja sen kehitys, jos hallintasuunnitelmaa ei toteuteta,
- ympäristön ominaispiirteet todennäköisellä vaikutusalueella,
- hallintasuunnitelman kannalta merkitykselliset ympäristöongelmat ja ympäristönsuojelutavoitteet,
- todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset,
- toimenpiteet, joilla aiotaan ehkäistä, vähentää tai poistaa aiheutuvia haittoja,
- vaihtoehtojen valinnan perusteet,
- kuvaus siitä, miten arviointi on suoritettu,
- seurannan suunnittelu ja
- yleistajuinen yhteenveto.

Ympäristöselostuksen kokoamista kuvaa oheinen kaavio, jossa esitetään tulvariskien hallintasuunnitelman ja sen ympäristöselostuksen valmisteluprosessien vaiheet ja niiden kytkeytyminen toisiinsa (kuva 4).

Vesistö- ja meritulvariskien hallinnan suunnittelun vaiheet

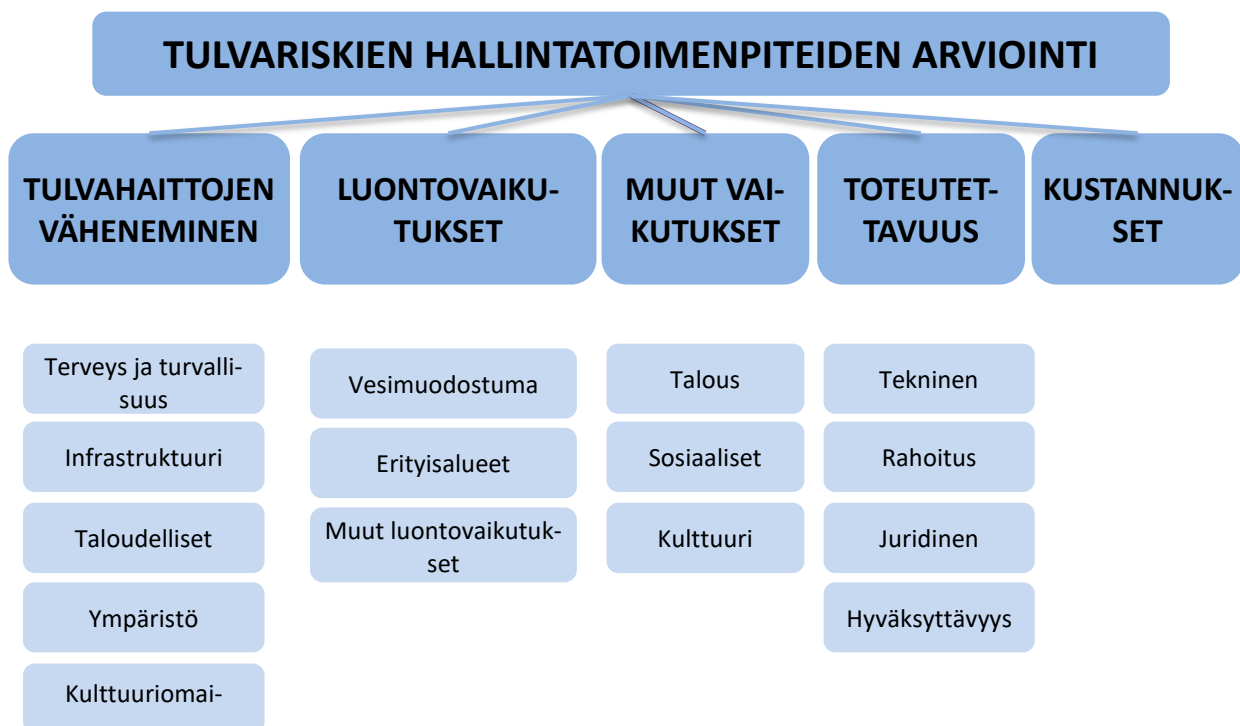
Kuva 4. Ympäristövaikutusten arviointi osana tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimista.

Tulvariskien hallinnan suunnittelu liittyy keskeisesti vesienhoidon ja merenhoidon suunnitteluun. Niiden toimeenpanon taustalla ovat samanlaiset Euroopan Unionin jäsenmaita sitovat direktiivit kuin tulvariskien hallinnan suunnittelulla. Lainsäädäntö edellyttää, että vesienhoidon, merenhoidon ja tulvariskien hallinnan suunnittelu ottaa huomioon toistensa tavoitteet ja toimenpiteet. Kuuleminen vesienhoitosuunnitelmista ja tulvariskien hallintasuunnitelmista järjestetään samanaikaisesti. Myös merenhoidon suunnitteluun sisältyvästä merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmasta kuullaan samassa yhteydessä, vaikka sen kuulemisaika on lyhyempi.

Tulvariskien hallinnan toimenpiteiden arviointi ja sidosryhmien näkemysten selvittäminen

Tulvariskien hallinnan toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan olemassa oleviin selvityksiin ja kirjallisuuteen perustuen sekä tulvaryhmän, ELY-keskusten ja Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijoiden arvioihin pohjautuen. Arvioinnissa käsitellään toimenpiteiden vaikutuksia tulvahaittojen vähenemiseen, luontovaikutuksia ja sosioekonomisia vaikutuksia. Myös toimenpiteiden toteutettavuus ja kustannukset arvioidaan.

Asiantuntija-arvioinnin lisäksi selvitetään sidosryhmien näkemyksiä toimenpiteistä. Sidosryhmien näkemyksiä selvitetään tulvaryhmän lisäksi vesienhoidon yhteistyöryhmien sekä muiden sidosryhmien kokouksissa. Näissä ryhmissä on edustettuina alueen keskeiset sidosryhmät; mm. kuntien ympäristönsuojeluviranomaisia, elinkeinoelämän etujärjestöjä ja yrityksiä, vesialueiden omistajia, tutkimuslaitoksia ja yliopistoja sekä luonnonsuojelu-, vesiensuojelu-, kalatalous-, ym. yhdistyksiä.

Kuva 5. Esimerkkikaavio tulvariskien hallinnan toimenpiteiden arvioinnissa käytettävistä kriteereistä

Osalliset ja kohderyhmät

- Maakuntien liitot
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
- Vesistö- tai rannikkoalueen kunnat
- Vesistö- tai rannikkoalueen pelastuslaitokset
- Tulvariskialueen sekä maa- ja vesialueiden omistajat ja asukkaat
- Tulvariskialueen yritykset, teollisuuslaitokset, ym.
- Media
- Päätäjät ja luottamushenkilöt eri tasoilla
- Tutkijat ja asiantuntijat
- Järjestöt ja yhdistykset
- Muut viranomaistahot
- Muut mahdolliset osalliset

Osallistuminen ja viestintä

Tulvaryhmässä mukana olevat tahot osallistuvat tulvariskien hallinnan suunnitteluun ryhmän kautta. Muut osalliset voivat esittää mielipiteensä:

1. Merkittävien tulvariskialueiden ehdotuksista kuulemisen aikana 17.6.2024 mennessä.
2. Jatkuvasti prosessin aikana tulvaryhmien jäsenten kautta, esimerkiksi tulvariskien hallinnan toimenpiteiden vaikutusten arvioinnin ja sidosryhmien näkemysten selvittämisen aikana 2025–2026
3. Tulvariskien hallintasuunnitelman kuulemisessa 2026–2027

Ehdotukset merkittäviksi tulvariskialueiksi sekä hallintasuunnitelman ja ympäristöselostuksen lähtökohtien, tavoitteiden ja valmistelun kuulemisasiakirjat ovat nähtävillä 15.3.2024–17.6.2024 ELY-keskuksissa sekä internetissä osoitteessa www.vesi.fi/trh. Ehdotukset tarkistetaan saadun palautteen perusteella ja Maa- ja metsätalousministeriö nimeää merkittävät tulvariskialueet sekä alueille asetettavat tulvaryhmät 22.12.2024 mennessä.

Hallintasuunnitelmien valmistelun etenemisestä tullaan antamaan mediatiedotteita ja sitä voi seurata osoitteessa www.vesi.fi/trh, jota kautta voi myös seurata tulvaryhmien toimintaa. Työstä voi pyytää myös lisätietoa ja kommentoida myös suoraan tulvaryhmän jäsenille.

Yhteystiedot

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä 2024 lopussa nimettävien tulvaryhmien yhteyshenkilöiden yhteystiedot löytyvät tulvaryhmien internet-sivuilta. Voit myös virallisten kuulemisten välillä osallistua tulvariskien hallinnan kehittämiseen antamalla palautetta asiantuntijoille sivun <http://www.vesi.fi/trh> kautta.

Vastuut tulvan uhatessa ja tulvatilanteessa

- **ELY-keskukset:** tiedottaminen tulvavaarasta ja tulviin varautuminen ennen tulvia.
- **Pelastusviranomaiset:** toiminnan suunnittelu ja johtaminen tulvatilanteessa sekä pelastustoiminta.
- **Kunnat:** oman infran ja toiminnan suojele sekä pelastusviranomaisen tukeminen tulvasuojelussa. Hulevesitulviin varautuminen
- **Kansalainen:** oman itsensä ja omaisuutensa suojele.